

**Strategia Rozwoju
Górnośląsko-Zagłębiowskiej
Metropolii na lata 2022-2027,
z perspektywą do 2035 r.**

Streszczenie

**Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia**

Spis treści

01. Wprowadzenie	4
02. Założenia do Strategii Rozwoju GZM	7
03. Proces tworzenia dokumentu	9
04. Założenia dla misji, wizji i ustaleń strategicznych	10
05. Ustalenia strategiczne	14
06. Obszary strategicznej interwencji	17
07. Siła metropolitalności	18
08. Obszary funkcjonalne	19
09. Polityka przestrzenna GZM	20
10. System realizacji Strategii Rozwoju GZM	27
11. Uczestnicy prac	30

Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027, z perspektywą do 2035 r.

Streszczenie

BĘDZIN ■ BIERUŃ ■ BOBROWNIKI ■ BOJSZOWY ■ BYTOM ■
CHEŁM ŚLĄSKI ■ CHORZÓW ■ CZELADŹ ■ DĄBROWA GÓRNICZA ■
GIERAŁTOWICE ■ GLIWICE ■ IMIELIN ■ KATOWICE ■ KNURÓW ■
KOBIOR ■ LĘDZINY ■ ŁAZISKA GÓRNE ■ MIERZĘCICE ■ MIKOŁÓW ■
MYSŁOWICE ■ OŻAROWICE ■ PIEKARY ŚLĄSKIE ■ PILCHOWICE ■
PSARY ■ PYSKOWICE ■ RADZIONKÓW ■ RUDA ŚLĄSKA ■
RUDZINIEC ■ SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE ■ SIEWIERZ ■ SŁAWKÓW ■
SOSNOWIEC ■ SOŚNICOWICE ■ ŚWIERKLANIEC ■
ŚWIĘTOCHŁOWICE ■ TARNOWSKIE GÓRY ■ TYCHY ■
WOJKOWICE ■ WYRY ■ ZABRZE ■ ZBROSŁAWICE

**Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia**

Katowice, Bytom, Gliwice, Tychy, Sosnowiec
marzec 2023 r.

Szanowni Państwo,

Górnos Śląsko-Zagłębiowska Metropolia (GZM) została powołana do istnienia na mocy ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim, która określiła jej prawne, organizacyjne i finansowe podstawy funkcjonowania. Jej działalność rozpoczęła się 1 stycznia 2018 r. GZM to pierwszy, i jedyny jak dotąd, sformalizowany związek metropolitalny w kraju. W początkowym okresie działania główne cele i kierunki rozwoju GZM wyznaczał Program Działań Strategicznych do roku 2022, nazywany też małą strategią. Opracowanie tego dokumentu było wyrazem dążenia do lepszego zarządzania obszarem związku metropolitalnego, a także do wzrostu dynamiki jego rozwoju. Program Działań Strategicznych dał podwaliny pod obecnie obowiązującą Strategię Rozwoju GZM.

GZM to wciąż młoda organizacja. Dlatego wiele jej aktywności ma nadal charakter pionierski oraz wymaga indywidualizowanego i kreatywnego podejścia. Mimo to nasze dotychczasowe doświadczenia pokazały realne korzyści, które płyną nie tylko ze współpracy gmin członkowskich, ale również ze współdzielenia wyzwań i skoncentrowania na wspólnym ich rozwiązywaniu.

Opracowanie Strategii Rozwoju GZM do 2027 r. przypadło na czas napięć, niepokojów i wstrząsów w skali międzynarodowej – w szczególności: pandemii COVID-19, agresji Rosji na Ukrainę, kryzysu energetycznego, klimatycznego, migracyjnego i rosnącej inflacji. Sekwencja nieoczekiwanych zdarzeń zachwiała dotychczasowym porządkiem świata. Stąd też przyjęte ustalenia strategiczne nawiązują zarówno do tych globalnych trendów i wyzwań, jak i do procesów właściwych dla metropolii. Intensywne prace nad Strategią trwały dwa lata. Cele i kierunki działań nakreślone w Strategii Rozwoju GZM sięgają 2035 r. Wyrażają one dążenia do dynamizacji rozwoju i zarządzania na poziomie metropolitalnym. Ich wypracowanie wymagało zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, reprezentujących władze rządowe i samorządowe, instytucje państwowe, środowiska akademickie, biznesowe, organizacje pozarządowe oraz mieszkańców.

W imieniu Zarządu GZM chcielibyśmy złożyć podziękowania wszystkim osobom i podmiotom zaangażowanym w tworzenie tego ważnego dla nas dokumentu strategicznego. Liczymy, że dzięki współpracy będziemy sukcesywnie doświadczać poprawy jakości życia w Metropolii.

Danuta Kamińska
Wiceprzewodnicząca
Zarządu GZM

Kazimierz Karolczak
Przewodniczący
Zarządu GZM

01 . Wprowadzenie

Podstawowe informacje o Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (GZM) to pierwszy w Polsce ustawowy związek metropolitalny, powołany 26 czerwca 2017 r., w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów (poz. 1290), na mocy ustawy z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim, z siedzibą w Katowicach. Działalność operacyjna GZM rozpoczęła się w styczniu 2018 r.

Kompetencje związku metropolitalnego określone są ustawowo (art. 12 ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim), jako następujące zadania publiczne:

- kształtowanie ładu przestrzennego;
- rozwój społeczny i gospodarczy obszaru związku metropolitalnego;
- planowanie, koordynacja, integracja oraz rozwój publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu drogowego, kolejowego oraz innego transportu szynowego, a także zrównoważona mobilność miejska;
- metropolitalne przewozy pasażerskie;
- współdziałanie w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku metropolitalnego;
- promocja związku metropolitalnego i jego obszaru.

41

GMIN CZŁONKOWSKICH

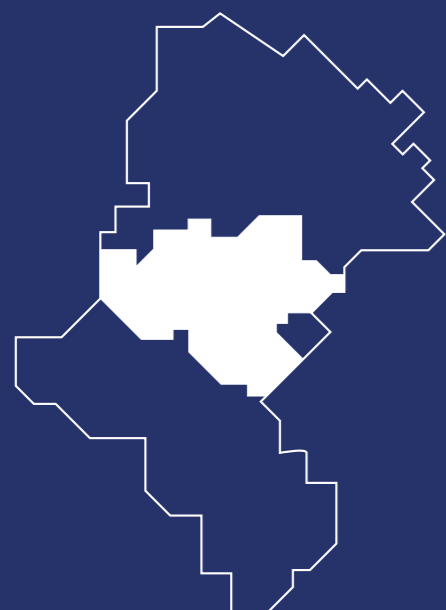
ok. 25% GMIN
WOJ. ŚLĄSKIEGO

2,2 mln

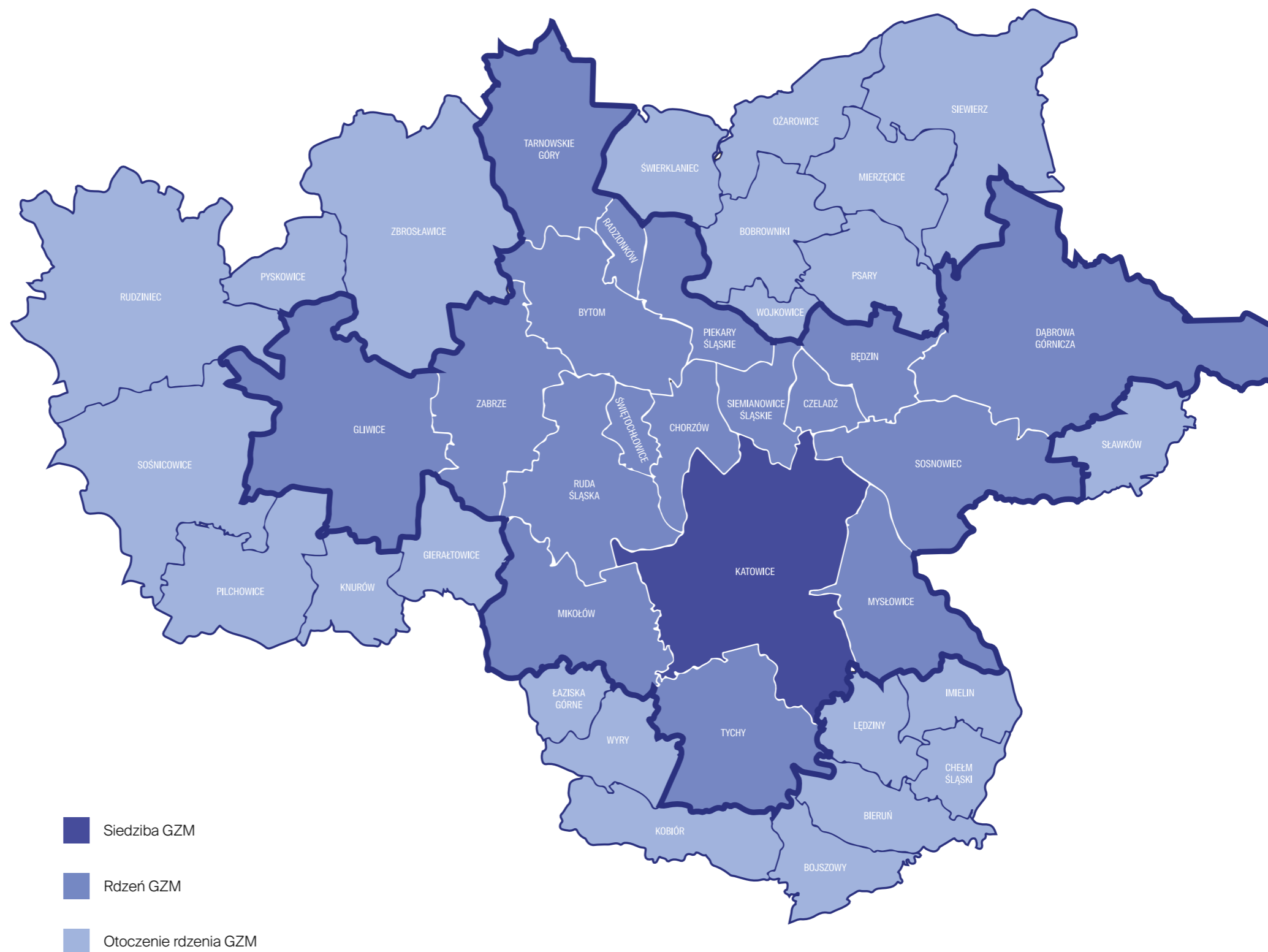
MIESZKAŃCÓW
ok. 50% LUDNOŚCI
WOJ. ŚLĄSKIEGO

2500 km²
POWIERZCHNI

ok. 20% POWIERZCHNI
WOJ. ŚLĄSKIEGO

Obszar Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii – z podziałem na rdzeń i otoczenie rdzenia

Wymiar terytorialny i instytucjonalny GZM

Obszar 41 gmin członkowskich, złożony z dwóch części:

- **rdzeń GZM (strefa centralna) - 18 gmin:**
 - **13 miast na prawach powiatu:** Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze;
 - **5 gmin miejskich:** Będzin, Czeladź, Mikołów, Radzionków, Tarnowskie Góry;
- **otoczenie rdzenia GZM (strefa uzupełniająca) - 23 gminy:**
 - **8 gmin miejskich:** Bieruń, Imielin, Knurów, Łędziny, Łaziska Górne, Pyskowice, Sławków, Wojkowice;
 - **13 gmin wiejskich:** Bobrowniki, Bojszowy, Chełm Śląski, Gierałtówice, Kobiór, Mierzęcice, Ożarówice, Pilchowice, Psary, Rudziniec, Świerklaniec, Wiry, Zbrostówice;
 - **2 gminy miejsko-wiejskie:** Siewierz, Sośnicowice.

Instytucja (pomiędzy poziomem lokalnym i regionalnym), z następującą strukturą organizacyjną:

- **Zgromadzenie GZM:** organ stanowiący i kontrolny (złożony z delegatów z każdej gminy członkowskiej);
- **Zarząd GZM:** organ wykonawczy (złożony z pięciu członków - po jednym przedstawicielu z każdego podregionu);
- **Urząd Metropolitalny:** jednostka organizacyjna realizująca zadania związku metropolitalnego i zapewniająca obsługę administracyjną, organizacyjną i techniczną organów GZM;
- **Zarząd Transportu Metropolitalnego:** jednostka organizacyjna (budżetowa) GZM, utworzona w celu organizowania, zarządzania i nadzorowania lokalnego publicznego transportu zbiorowego.

Podregion bytomski: Bytom

Potencjały przestrzenne GZM:

- zwarta struktura policentryczna rdzenia GZM;
- duży udział terenów przyrodniczych w powierzchni GZM, w tym ponad 60 terenów prawnie chronionych;
- duży udział terenów rolnych w powierzchni GZM;
- obiekty eventowe - wielofunkcyjne;
- liczne obiekty kultury;
- dziedzictwo przemysłowe, w tym obiekty należące do Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego i Szlaku Zabytków Techniki;
- inne obiekty historyczne i zabytkowe;
- ośrodki wypoczynku, ze zbiornikami wodnymi lub rzekami;
- inne ponadlokalne atrakcje kulturalne i rekreacyjne;
- dobrze rozwinięta struktura publicznego transportu zbiorowego;
- drogi i trasy rowerowe.

Katowice to stolica województwa śląskiego, siedziba władz samorządu wojewódzkiego i rządowej administracji oraz siedziba GZM.

To miasto koncentrujące liczne funkcje metropolitalne, rozpoznawalne w kraju i za granicą, ważny ośrodek naukowy i medyczny, siedziba wielu urzędów krajowych i regionalnych, miejsce tzw. wielkich wydarzeń krajowych i międzynarodowych (jednorazowych lub cyklicznych) oraz rozwijający się ośrodek e-sportu.

02 . Założenia do Strategii Rozwoju GZM

Cel i rola Strategii Rozwoju GZM

Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022 – 2027, z perspektywą do 2035 r. (zwana Strategią Rozwoju GZM) została przyjęta uchwałą nr XLIX/367/2022 Zgromadzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii z dnia 16 grudnia 2022 r.

Cel jej opracowania to określenie wspólnej wizji rozwoju dla kreowania obszaru spójnego przestrzennie, funkcjonalnie, gospodarczo i społecznie, o silnych funkcjach metropolitalnych i wysokim kapitale ludzkim.

Strategia Rozwoju GZM stanowi narzędzie:

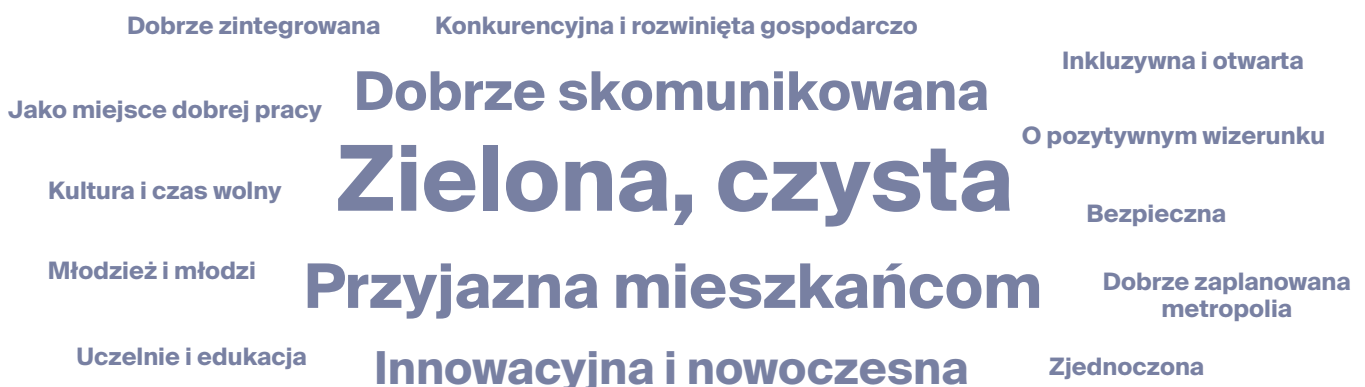
- bezpośrednio wspierające proces zarządzania GZM (jako instytucją i obszarem), w tym rozwojem rozumianym nie tylko jako wzrost, ale i umiejętność dostosowania się do różnego typu spadków;
- pośrednio służące za podstawę pozyskiwania i wykorzystywania środków finansowych, w tym pochodzących ze źródeł zewnętrznych.

Interesariusze

Ważnym elementem prac nad Strategią Rozwoju GZM było zapewnienie partycypacji społecznej i wsparcia eksperckiego – czyli angażowaniem możliwie szerokiego grona interesariuszy na różnym etapie prac. Udział ten zapewniały m.in. takie działania jak:

- ankietyzacja mieszkańców dla rozpoznania opinii dot. postrzegania GZM w perspektywie 2035 r.;
- powołanie Metropolitalnej Rady Rozwoju (interdyscyplinarnego grona ekspertów, reprezentujących władzę samorządową i rządową, różne środowiska społeczne, gospodarcze, naukowo-badawcze);
- zaangażowanie ekspertów zewnętrznych do sporządzenia koreferatów dla poszczególnych etapów prac (głównie przedstawiciele środowisk naukowych z GZM);
- włączanie gmin w konsultowanie poszczególnych etapów prac;
- przeprowadzenie konsultacji.

Mapa myśli mieszkańców GZM – jaka powinna być Metropolia w 2035 r.

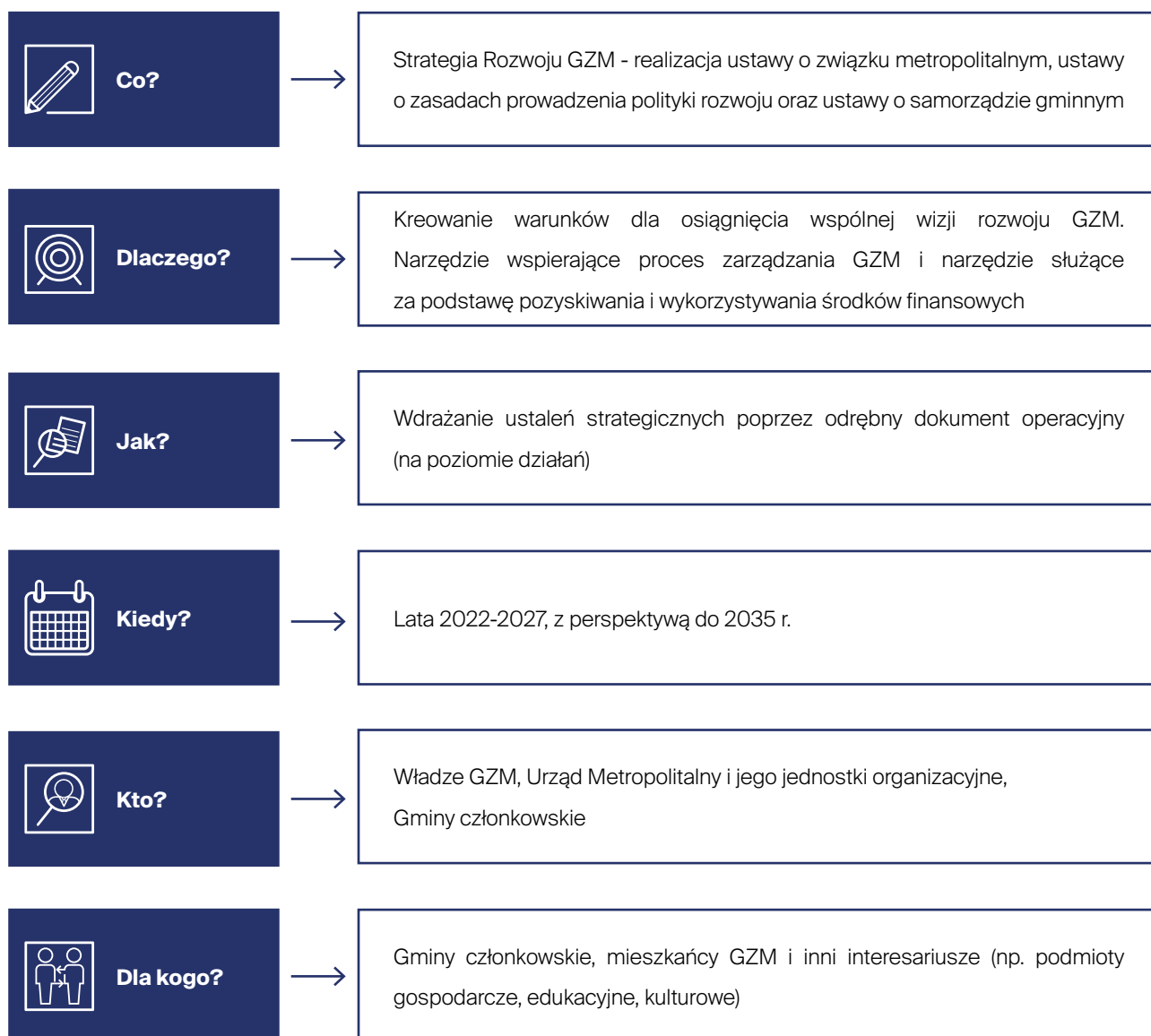
Założenia do opracowania Strategii Rozwoju GZM

Strategia Rozwoju GZM wskazuje na priorytetowe obszary i aktywności do realizacji do 2035 r. Nawiązują one zarówno do globalnych wyzwań oraz trendów, jak i do zjawisk charakterystycznych dla GZM.

Prace nad Strategią Rozwoju GZM na lata 2022-2027, z perspektywą do 2035 r. rozpoczęły się w lipcu 2021 r. Podzielone zostały na 4 etapy kończące się Zeszytami:

- Zeszyt nr 1: Raport z prac przygotowawczych;
- Zeszyt nr 2: Diagnoza Stanu GZM;
- Zeszyt nr 3: Obszary Funkcjonalne GZM;
- Zeszyt nr 4: Strategia Rozwoju GZM.

Kluczowe założenia przyjęte w celu opracowania Strategii Rozwoju GZM:

03 . Proces tworzenia dokumentu

ETAP I: PRACE PRZYGOTOWAWCZE

(III kwartał 2021 – IV kwartał 2021)

- Identyfikacja interesariuszy kluczowych dla opracowania Strategii Rozwoju GZM;
- Pozyskiwanie opinii od możliwie szerokiego grona interesariuszy w formie ankietyzacji drogą internetową i podczas wydarzeń metropolitalnych (ok. 1 300 ankiet);
- Zebranie i analiza najważniejszych dokumentów strategicznych i planistycznych (szczególnie unijnego, krajowego, regionalnego, subregionalnego i lokalnego), wraz z wyborem kluczowych informacji do uwzględnienia w dalszych pracach.

ETAP II: CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

(IV kwartał 2021 – III kwartał 2022)

- Przeprowadzenie analizy i diagnozy sytuacji: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i instytucjonalnej GZM, z wykorzystaniem:
 - wyników I etapu prac,
 - danych statystycznych (np. GUS, EUROSTAT) i portalu InfoGZM,
 - informacji z zeszytów metropolitalnych z projektu GOSPOSTRATEG, realizowanego w ramach projektu NewUrbPact przez Instytut Rozwoju Miast i Regionów w latach 2019-2021,
 - informacji o aktywnościach i realizowanych projektach przez Urząd Metropolitalny,
- Przeprowadzenie wywiadów: indywidualnych i grupowych oraz okresowe spotkania z przedstawicielami gmin GZM, z podziałem na podregiony;
- Opracowanie wniosków z Diagnozy Stanu GZM jako integralnego elementu dokumentu strategicznego.

ETAP III: CZĘŚĆ DELIMITACYJNA

(IV kwartał 2021 – III kwartał 2022)

- Wyznaczenie obszarów funkcjonalnych GZM (tj. obszarów o wspólnych cechach pod względem przestrzennym i techniczno-gospodarczym) na podstawie:
 - siły oddziaływania gminy na otoczenie na podstawie wskaźnika dojazdów i wyjazdów do pracy oraz wskaźnika bilansu zameldowań i wymeldowań,
 - identyfikacji ośrodków węzłowych,
 - występowania funkcji metropolitalnych.
- Wyznaczenie rdzenia GZM i otoczenia GZM na podstawie analizy siły metropolitalności gmin.

ETAP IV: CZĘŚĆ STRATEGICZNA

(II kwartał 2022 – I kwartał 2023)

- Opracowanie zasadniczego dokumentu strategicznego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko projektu dokumentu (wymaganą ustawowo);
- Przeprowadzenie ustawowych konsultacji (w terminie od 20 października do 24 listopada 2022 r.);
- Uzyskanie obligacyjnych opinii: Zarządu Województwa Śląskiego (dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa), Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (dotyczącej oddziaływania na środowisko), nadzoru Wojewody Śląskiego (dotyczącej zgodności z przepisami prawa).

04 . Założenia dla misji, wizji i ustaleń strategicznych

Podstawą sformułowania misji i wizji GZM oraz ustaleń strategicznych były wyniki poprzednich etapów prac (I - III), a także bieżące analizy i obserwacje, zwłaszcza:

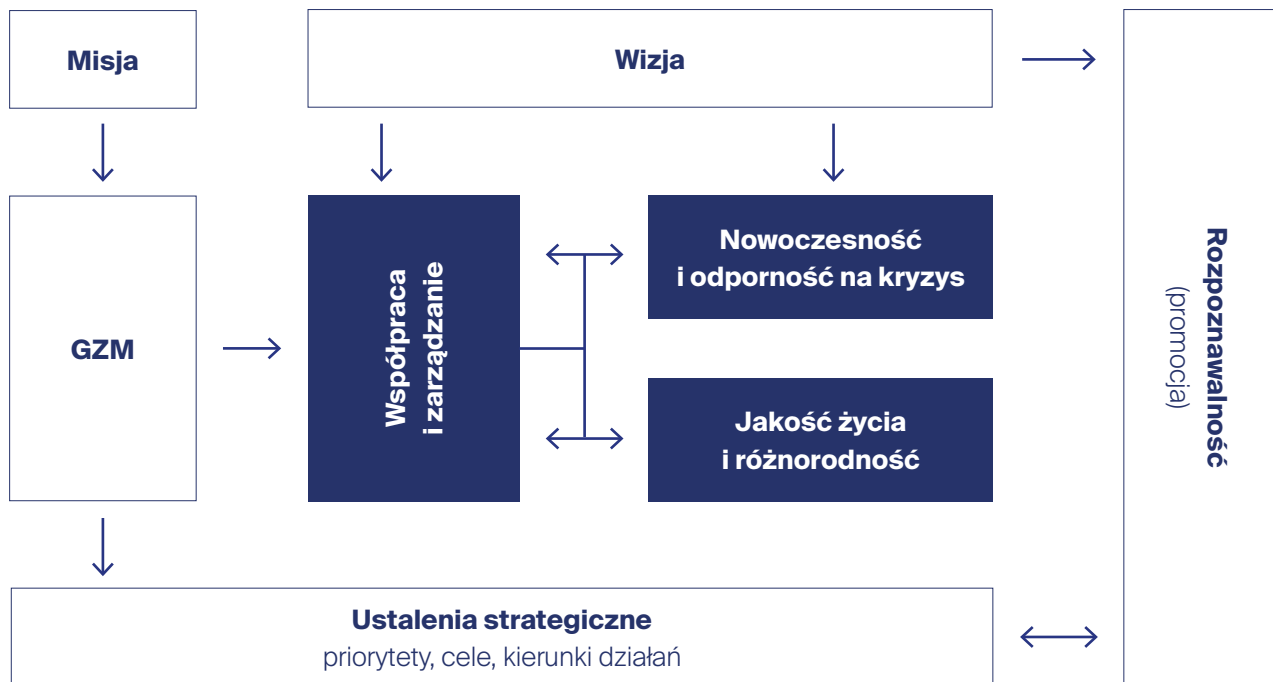
- opinie interesariuszy;
- wnioski z Diagnozy Stanu GZM wraz z wyzwaniem strategicznymi;
- ustalenia wynikające z wyznaczenia obszarów funkcjonalnych;
- zakres realizowanych projektów GZM;
- wstępne założenia Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej - tzw. SUMP (obecnie w trakcie tworzenia) i wskazania koncepcji Kolei Metropolitalnej;
- ustalenia regionalnych dokumentów strategicznych i planistycznych;
- wyniki analiz i diagnoz z programu GOSPOSTRATEG - 2019-2021 (Instytut Rozwoju Miast i Regionów);
- przegląd lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

Na podstawie wniosków z Diagnozy Stanu GZM sformułowano 5 wyzwań rozwojowych:

- będących wskazówką do formułowania priorytetów do 2035 r., a następnie ich odzwierciedlenia w celach i kierunkach działań GZM;
- odnoszących się przekrojowo do co najmniej dwóch z pięciu aspektów analizowanych w Diagnozie Stanu GZM (tj. aspekty: środowiskowy, przestrzenny i transportowy, społeczny, gospodarczy i instytucjonalny).

Schematyczne odniesienie „słów kluczy” do misji i wizji

Wyzwania rozwojowe GZM i ich powiązanie z Diagnostyką Stanu GZM

Wyzwanie rozwojowe	Aspekt środowiskowy	Aspekt przestrzenny i transportowy	Aspekt społeczny	Aspekt gospodarczy	Aspekt instytucjonalny
Nasilające się negatywne skutki zmian klimatu i transformacji energetycznej	X	X	X	X	
Negatywne procesy i trendy demograficzne		X	X	X	
Negatywne skutki związane z minioną i obecną działalnością przemysłu ciężkiego	X	X	X	X	
Niedostatecznie rozwinięte funkcje metropolitalne			X	X	X
Niewystarczające kompetencje GZM wobec wyzwań i potrzeb związku metropolitalnego	X	X		X	X

MISJA GZM

oczekiwana rola instytucji w osiągnięciu wizji

Kreujemy spójność obszaru metropolitalnego, integrujemy potencjały gmin, inicjujemy działania i inspirujemy do rozwoju poprzez otwartość, współpracę i nowoczesne zarządzanie.

WIZJA GZM

pożądaný i perspektywiczny obraz obszaru po wdrożeniu ustaleń strategicznych

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia to obszar atrakcyjny do życia, nauki, pracy i wypoczynku, dobrze zintegrowany, wykorzystujący synergię różnorodności, tradycji i dziedzictwa przemysłowego, rozwijający ofertę kulturalną i nowoczesną gospodarkę, podlegający transformacji w dążeniu do neutralności klimatycznej i odporności na kryzysy, o silnej pozycji wśród obszarów metropolitalnych.

Struktura ustaleń strategicznych przyjęta dla osiągnięcia wizji i misji

Podział na priorytety jest uproszczony i umowny. W praktyce efekty realizacji jednego priorytetu będą wpływać na inne. To wzajemne zazębianie się priorytetów potwierdza synergiczny wymiar przyjętych ustaleń strategicznych, które służyć mają nie tyle osiągnięciu pojedynczych celów, co nadrzędemu przestaniu, jakim jest sukcesywna poprawa jakości życia w GZM.

05 . Ustalenia strategiczne

Cel	Kierunek działania
PRIORYTET A. Adaptacja do zmian klimatu i odporność	
GZM działająca według zasad zrównoważonego rozwoju	
A.1. Rozwój i zarządzanie niebiesko-zieloną infrastrukturą	A.1.1. Wspieranie działań na rzecz zachowania bioróżnorodności oraz mitygacji i adaptacji do zmian klimatu A.1.2. Wspieranie działań na rzecz efektywnego gospodarowania wodą i zapobiegania suszy
A.2. Transformacja energetyczna i poprawa jakości powietrza	A.2.1. Wspieranie procesu transformacji energetycznej w GZM A.2.2. Wspieranie ograniczania niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków, w tym upowszechnianie OZE i ciepła systemowego A.2.3. Wspieranie ograniczania emisji transportowych
A.3. Integrowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi, z ukierunkowaniem na gospodarkę obiegu zamkniętego	A.3.1. Wspieranie rozwoju infrastruktury gospodarki odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi w GZM A.3.2. Wspieranie zmiany kierunku z gospodarki linearnej na cyrkularną
A.4. Upowszechnianie wiedzy nt. zmian klimatu i zrównoważonego rozwoju	A.4.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej w różnych wymiarach A.4.2. Organizacja wydarzeń z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju
PRIORYTET B. Mobilność i dostępność	
GZM mobilna, niskoemisyjna, spójna transportowo	
B.1. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej i upowszechnienie publicznego transportu zbiorowego jako pierwszego wyboru w codziennych podróżach	B.1.1. Kreowanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz ograniczania transportu indywidualnego i poprawy bezpieczeństwa pieszych B.1.2. Integrowanie środowisk zajmujących się mobilnością i transportem
B.2. Tworzenie warunków infrastrukturalnych i organizacyjnych do rozwoju transportu zbiorowego i drogowego	B.2.1. Optymalizacja funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego wraz z integracją operatorów i systemu taryfowo-biletowego oraz rozwojem sieci sprzedaży B.2.2. Rozwój infrastruktury związanej z transportem publicznym i zarządzaniem ruchem drogowym, w tym rozwiązań smart B.2.3. Rozwój systemu informacji o rozwiązaniach publicznego transportu zbiorowego i wprowadzanych zmianach B.2.4. Wspieranie rozwoju priorytetowych metropolitalnych powiązań drogowych
B.3. Rozwój transportu szynowego	B.3.1. Rozwój infrastruktury i taboru szynowego, z uwzględnieniem powiązania z lotniskiem (MPL Katowice w Pyrzowicach) B.3.2. Współpraca z instytucjami szczebla ustawodawczego i wykonawczego w zakresie zmian mechanizmów finansowania pasażerskich przewozów kolejowych i ulg ustawowych
B.4. Upowszechnianie mikromobilności, w tym roweru i idei współdzielenia	B.4.1. Budowa spójnego systemu powiązań rowerowych wraz z infrastrukturą B.4.2. Upowszechnienie mikromobilności indywidualnej i współdzielonej w podróżach na „ostatniej mili”

Cel	Kierunek działania
PRIORYTET C. Przestrzeń i spójność społeczna GZM otwarta, przyjazna, dbająca o ład przestrzenny i warunki życia	
C.1. Racjonalne korzystanie z przestrzeni wobec kurczenia się miast i suburbanizacji	C.1.1. Wspieranie gmin w poprawie jakości przestrzeni publicznej i zagospodarowaniu terenów nadrzecznych – zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju C.1.2. Wspieranie procesu rewitalizacji i zagospodarowania terenów zdegradowanych i przemysłowych C.1.3. Wzmacnianie relacji miasto – wieś na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i tworzenia krótkich obiegów żywności
C.2. Aktywne podejście do wyzwań demograficznych	C.2.1. Łagodzenie skutków procesu depopulacji w GZM C.2.2. Otwartość GZM na procesy migracyjne, w tym z zagranicy, i tworzenie warunków do integracji z cudzoziemcami
C.3. Poprawa warunków do rozwoju społeczności otwartych, aktywnych i kreatywnych	C.3.1. Wspieranie inkluzywnego podejścia do mieszkańców, w szczególności do osób młodych, starzejącego się społeczeństwa i osób z dysfunkcjami C.3.2. Wspieranie gmin GZM w rozwoju usług publicznych i zdrowego trybu życia
PRIORYTET D. Metropolitalność i innowacyjność GZM innowacyjna, silna gospodarczo, wzmacniająca kapitał ludzki	
D.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego i innowacji	D.1.1. Wspieranie rozwoju branż innowacyjnych i zielonej gospodarki oraz warunków dla start-upów D.1.2. Promowanie potencjału gospodarczego GZM, w tym udział w krajowych i zagranicznych wydarzeniach gospodarczych D.1.3. Rozwój sieci współpracy z sektorem B+R, instytucjami otoczenia biznesu, biznesem
D.2. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych	D.2.1. Kreowanie metropolitalnych wydarzeń i produktów, w tym z wykorzystaniem lokalnych wyróżników, walorów i tradycji D.2.2. Wspieranie organizacji wydarzeń krajowych i zagranicznych, w tym: naukowych, gospodarczych, kulturalnych, rozrywkowych, sportowych D.2.3. Wspieranie działań na rzecz lokalizacji w GZM usług wyższego rzędu
D.3. Wzmacnianie konkurencyjności ośrodków akademickich i szkół w GZM	D.3.1. Wspieranie procesu poprawy atrakcyjności kształcenia studentów w GZM D.3.2. Wspieranie procesu kształcenia młodzieży w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy i znajomości języków obcych
PRIORYTET E. Współpraca i otwartość GZM inicjująca, inspirująca, wewnętrznie zintegrowana	
E.1. Nowoczesne zarządzanie	E.1.1. Tworzenie bazy wiedzy i upowszechnienie danych o GZM E.1.2. Poszerzanie katalogu zakupów wspólnych E.1.3. Dążenie do dostosowania prawa do potrzeb funkcjonowania GZM, a także utworzenia spójnego administracyjnego ośrodka metropolitalnego – wraz z wyborem nowej nazwy GZM E.1.4. Wdrażanie i ujednolicanie i rozwiązań cyfrowych w obszarze e-administracji w GZM
E.2. Rozwój wewnętrznej i zewnętrznej współpracy GZM	E.2.1. Rozwój mechanizmów współpracy z gminami członkowskimi i innymi interesariuszami E.2.2. Współpraca z krajowymi i zagranicznymi instytucjami metropolitalnymi
E.3. Promocja GZM	E.3.1. Tworzenie wizerunku GZM (instytucji i obszaru) jako silnej marki i miejsca przyjaznego do życia, nauki, pracy i wypoczynku

06 . Obszary strategicznej interwencji

Obszary strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, albo rozwiązania regulacyjne (art. 5 pkt 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

Uwzględnienie OSI w polityce przestrzennej GZM wyraża się poprzez wskazanie:

- **Informacyjnie OSI ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”** (tzw. OSI regionalne) – w celu ich porównania z ustaleniami strategicznymi GZM (dla tych OSI dedykowane są już instrumenty finansowe na poziomie krajowym, m.in. programy operacyjne i regionalne, w tym Zintegrowane Inwestycje Terytorialne);
- **Wiążąco OSI dla GZM** (tzw. OSI metropolitalne) – jako odpowiedź na potrzebę wzmocnienia danego potencjału lub odpowiedź na wyzwanie rozwojowe (dla GZM oznacza uznanie za priorytetowy obszar wsparcia: pod kątem finansowym, doradczo-eksperckim, promocyjnym – w zależności od potrzeb).

Dla GZM wyznaczono 4 OSI, w podziale na 2 kategorie:

OSI rozwojowe:

- **OSI nauka, innowacje, kultura** - odniesienie do priorytetu D. Metropolitalność i innowacyjność – rdzeń GZM;
- **OSI odporność klimatyczna i transformacja energetyczna** - odniesienie do priorytetu A. Adaptacja do zmian klimatu i odporność – cała GZM;

OSI problemowe:

- **OSI trendy demograficzne** - odniesienie do priorytetu C. Przestrzeń i spójność społeczna – rdzeń GZM;
- **OSI tereny zdegradowane, w tym przemysłowe** - odniesienie do priorytetu C. Przestrzeń i spójność społeczna – cała GZM.

W chwili tworzenia Strategii Rozwoju GZM nie można było przewidzieć i precyzyjnie wskazać lokalizacji OSI metropolitalnych w GZM. Dlatego identyfikuje się je w sposób uogólniony – w skali gminy, odnosząc się albo do rdzenia GZM, albo do całego obszaru GZM.

Takie uogólnione wskazanie nie oznacza, że GZM będzie realizować wsparcie dla każdej gminy, lecz tam, gdzie powstaną bardziej skonkretyzowane projekty lub priorytetowe z uwagi na wymiar metropolitalny.

07. Siła metropolitalności

Funkcje metropolitalne to czynnik kreujący pozycję GZM w skali krajowej i zagranicznej. Dlatego przeprowadzona została analiza siły metropolitalności gmin GZM, według 3 kryteriów i przypisanych im 21 wskaźników.

- **rola gminy w GZM:** wskaźniki odnoszące się do kwestii administracyjnej, potencjału ludnościowego, spójności przestrzennej, siły powiązań i liczby pracujących - w skali województwa śląskiego;
- **funkcje metropolitalne:** wskaźniki odnoszące się do usług wyższego rzędu, czyli obiektów lub terenów o znaczeniu: regionalnym, krajowym, zagranicznym, a także unikatowym, wyróżniającym, kojarzącym się z GZM;
- **funkcje ponadlokalne:** wskaźniki odnoszące się do wyróżniających się w skali GZM: obiektów kultury, symboli dziedzictwa przemysłowego (w tym Szlaku Zabytków Techniki, Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego), terenów rekreacyjnych (zwłaszcza ze zbiornikami wodnymi), usług medycznych, parków przemysłowych i naukowo-technologicznych, infrastruktury transportowej o znaczeniu gospodarczym.

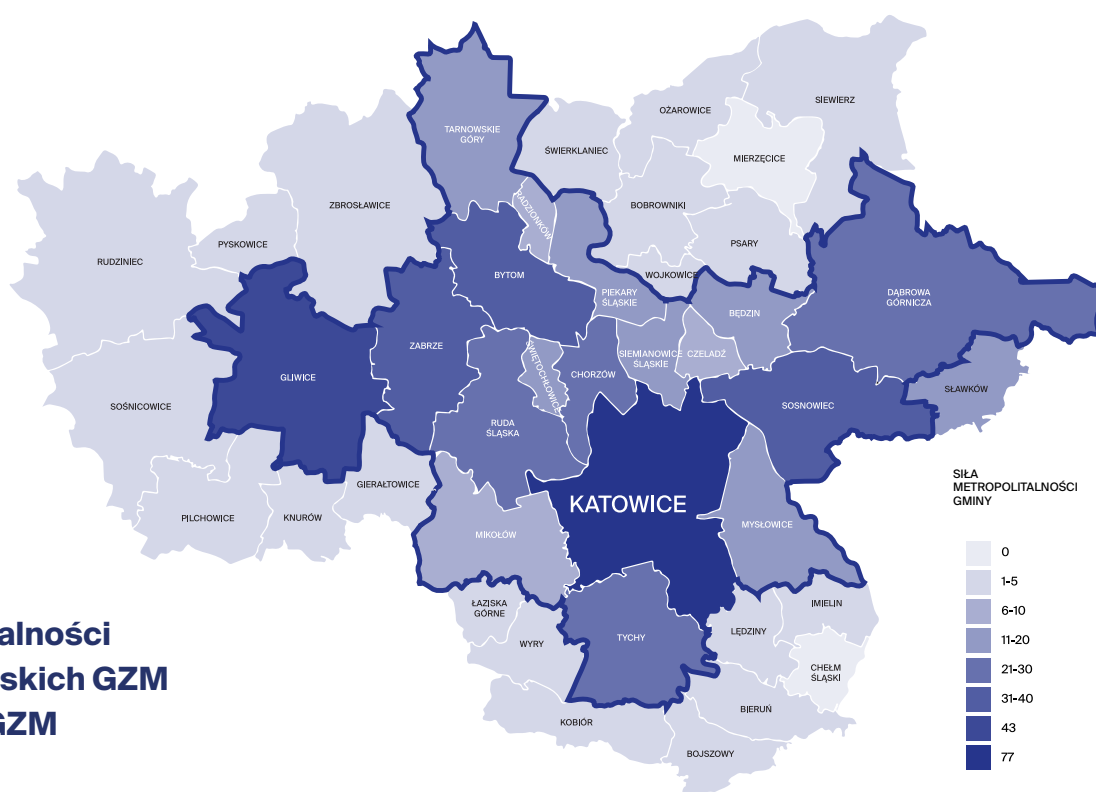
Analiza siły metropolitalności gmin wskazuje na pierwszym miejscu Katowice, na drugim Gliwice, a następnie (według uzyskanych punktów): Zabrze, Bytom, Sosnowiec, Chorzów, Tychy, Rudę Śląską i Dąbrowę Górniczą.

Na podstawie analizy siły metropolitalności zidentyfikowano gminy o najbardziej zbliżonych cechach, i wybrano gminy spełniające kryteria – wyznaczając rdzeń GZM:

- jest to gmina miejska;
- graniczy minimum z 1 miastem na prawach powiatu;
- jest zamieszkiwana przez ponad 10 000 mieszkańców;
- posiada min. 1 funkcję metropolitalną.

Rdzeń GZM to obszar potencjalnie głębszych procesów integracyjnych. Wyznaczenie rdzenia GZM jest istotne dla przyszłościowych planów utworzenia silnego ośrodka metropolitalnego w województwie śląskim jako jednego miasta w GZM.

Siła metropolitalności gmin członkowskich GZM na tle rdzenia GZM

08 . Obszary funkcjonalne

Obszary funkcjonalne to obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego, antropogenicznego); jego szczególnym typem jest miejski obszar funkcjonalny (art. 5 pkt 6a ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

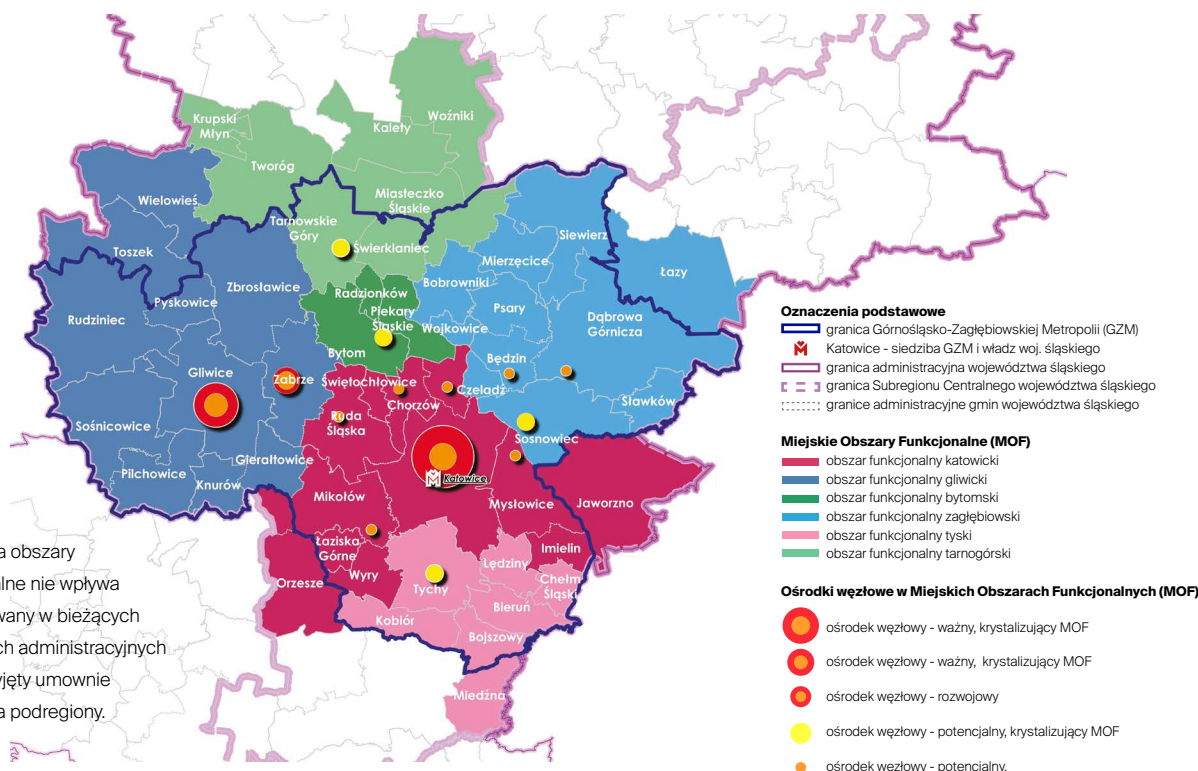
W GZM wyznaczono:

- **przyrodnicze obszary funkcjonalne (POF):** według dominującej funkcji (tereny lasów i pól, inne niezurbanizowane, tereny prawnie chronione, obszary szczególnego zagrożenia powodzią);
- **gospodarcze obszary funkcjonalne (GOF):** według dominującej funkcji (centra biznesowe, parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, strefy ekonomiczne, a także tereny rolne, jako rolnicza przestrzeń produkcyjna);
- **metropolitalne obszary funkcjonalne:**
 - rdzeń GZM (18 gmin);
 - otoczenie rdzenia GZM (23 gminy).

- **miejskie obszary funkcjonalne (MOF):** według siły powiązań - oddziaływania ośrodka węzłowego na otoczenie (na podstawie: wskaźnika dojazdów i wyjazdów do pracy oraz wskaźnika bilansu wymeldowań i zameldowań) - krystalizowane wokół 6 ośrodków:

- **katowicki** – centralny: Katowice (wiodący ośrodek węzłowy), Chorzów, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice, Mikołów, Łaziska Górne, Imielin, Wry;
- **gliwicki:** Gliwice (ważny ośrodek węzłowy), Zabrze, Rudziniec, Knurów, Pyskowice, Sośnicowice, Gierałtowice, Pilchowice, Zbrostawice;
- **zagłębiowski:** Sosnowiec (rozwojowy ośrodek węzłowy), Dąbrowa Górnicza, Będzin, Czeladź, Siewierz, Sławków, Bobrowniki, Mierzęcice, Psary, Wojkowice;
- **bytomski:** Bytom (rozwojowy ośrodek węzłowy), Piekary Śląskie, Radzionków;
- **tyski:** Tychy (rozwojowy ośrodek węzłowy), Bieruń, Bojszowy, Chełm Śląski, Kobiór, Łędziny;
- **tarnogórski:** Tarnowskie Góry (rozwojowy ośrodek węzłowy), Ożarówice, Świerklaniec.

Miejskie obszary funkcjonalne GZM wraz z ośrodkami węzłowymi

Podział na obszary funkcjonalne nie wpływa na stosowany w bieżących działaniach administracyjnych GZM przyjęty umownie podział na podregiony.

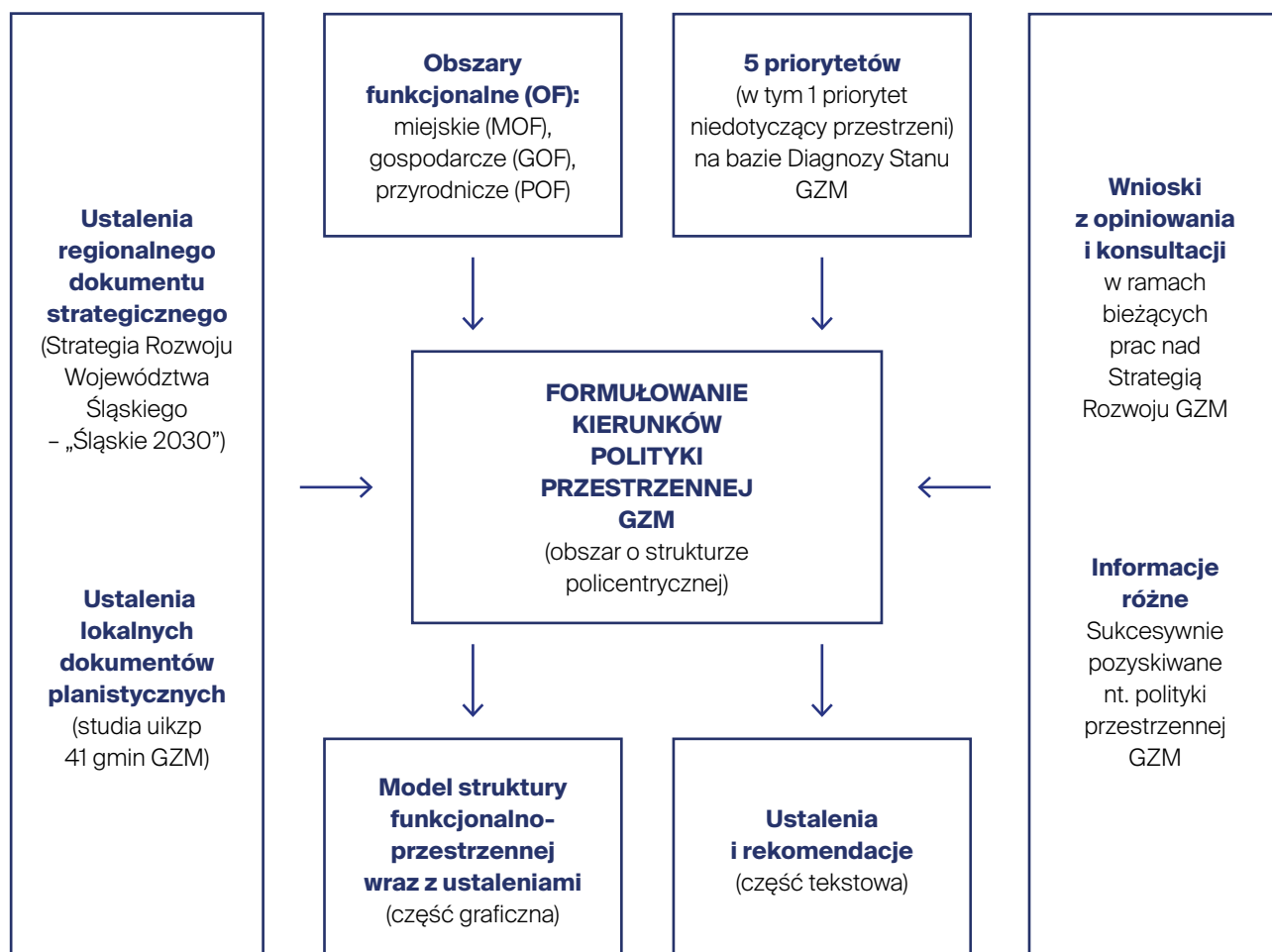
09 . Polityka przestrzenna GZM

Kierunki polityki przestrzennej odnoszą się do 4 priorytetów, zidentyfikowanych w ramach ustaleń strategicznych, poza jednym priorytetem, dotyczącym kwestii instytucjonalnych (funkcjonowania GZM i współpracy z gminami). Są one adresowane odrębnie dla rdzenia GZM i otoczenia rdzenia GZM lub dla całej Metropolii.

Kryteria do formułowania ustaleń w zakresie kreowania i prowadzenia polityki przestrzennej GZM:

- kryterium funkcjonalne: ustalenia istotne dla całej GZM o wymiarze metropolitalnym;
- kryterium przestrzenne: ustalenia strategiczne, które można odzwierciedlić w przestrzeni;
- kryterium czasowe: ustalenia do realizacji z perspektywą do 2035 r.:
- kryterium kompetencyjne: ustalenia, na które GZM może wpływać (bezpośrednio lub pośrednio) lub ustalenia w kompetencji gmin i innych podmiotów, lecz spełniające kryterium funkcjonalne.

Elementy istotne dla formułowania kierunków polityki przestrzennej GZM

Schemat zawartości modelu GZM i kryteria selekcji informacji

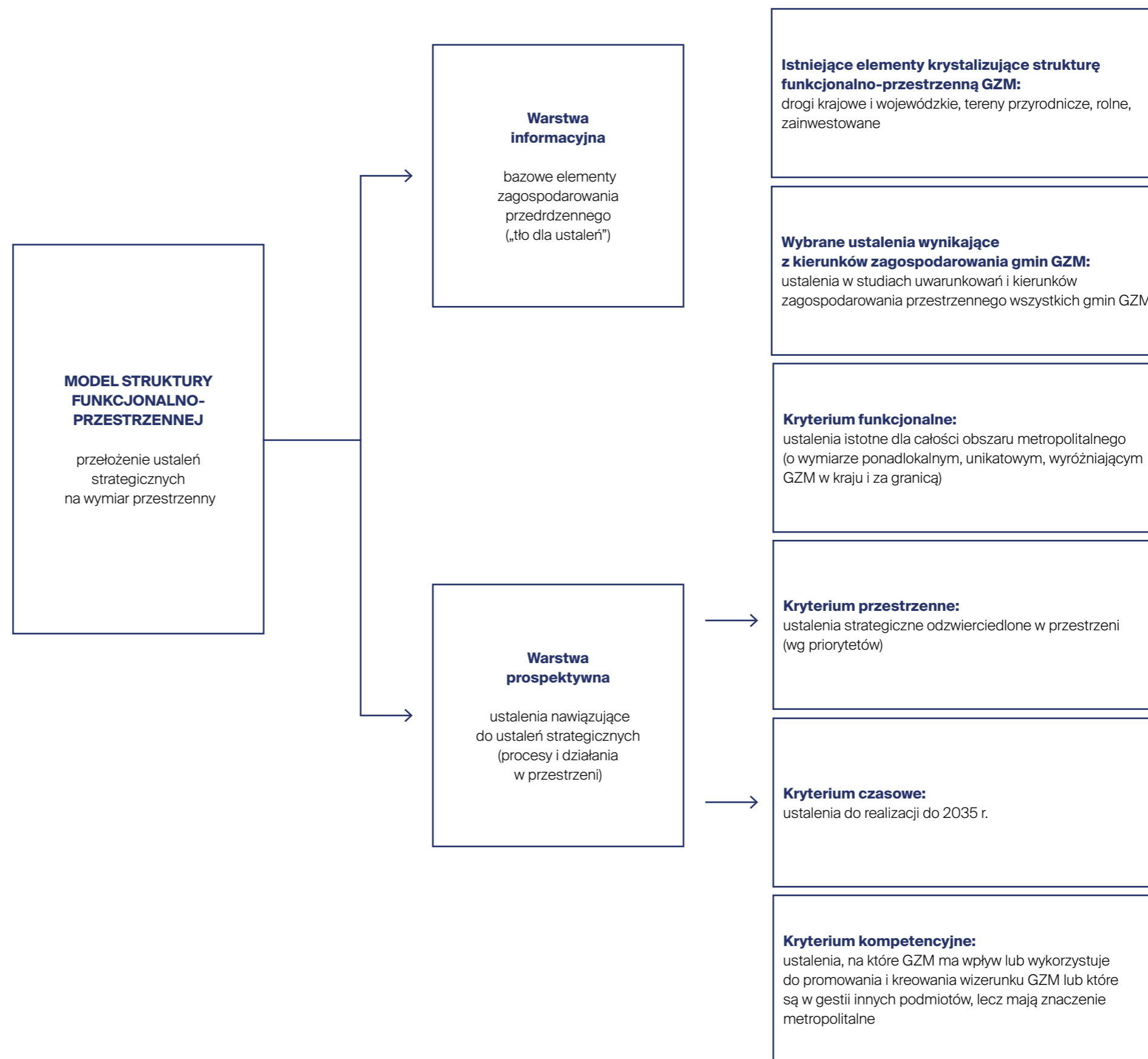
Polityka przestrzenna wyraża się poprzez dwa komponenty:

- część graficzna:
 - model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla GZM;
 - schematy tematyczne, stanowiące uzupełnienie modelu wg priorytetów.
- część tekstowa:
 - ustalenia w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w GZM (opis modelu GZM), o charakterze obligatoryjnym;
 - rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w GZM (odniesienie do priorytetów w ramach ustaleń strategicznych), o charakterze fakultatywnym.

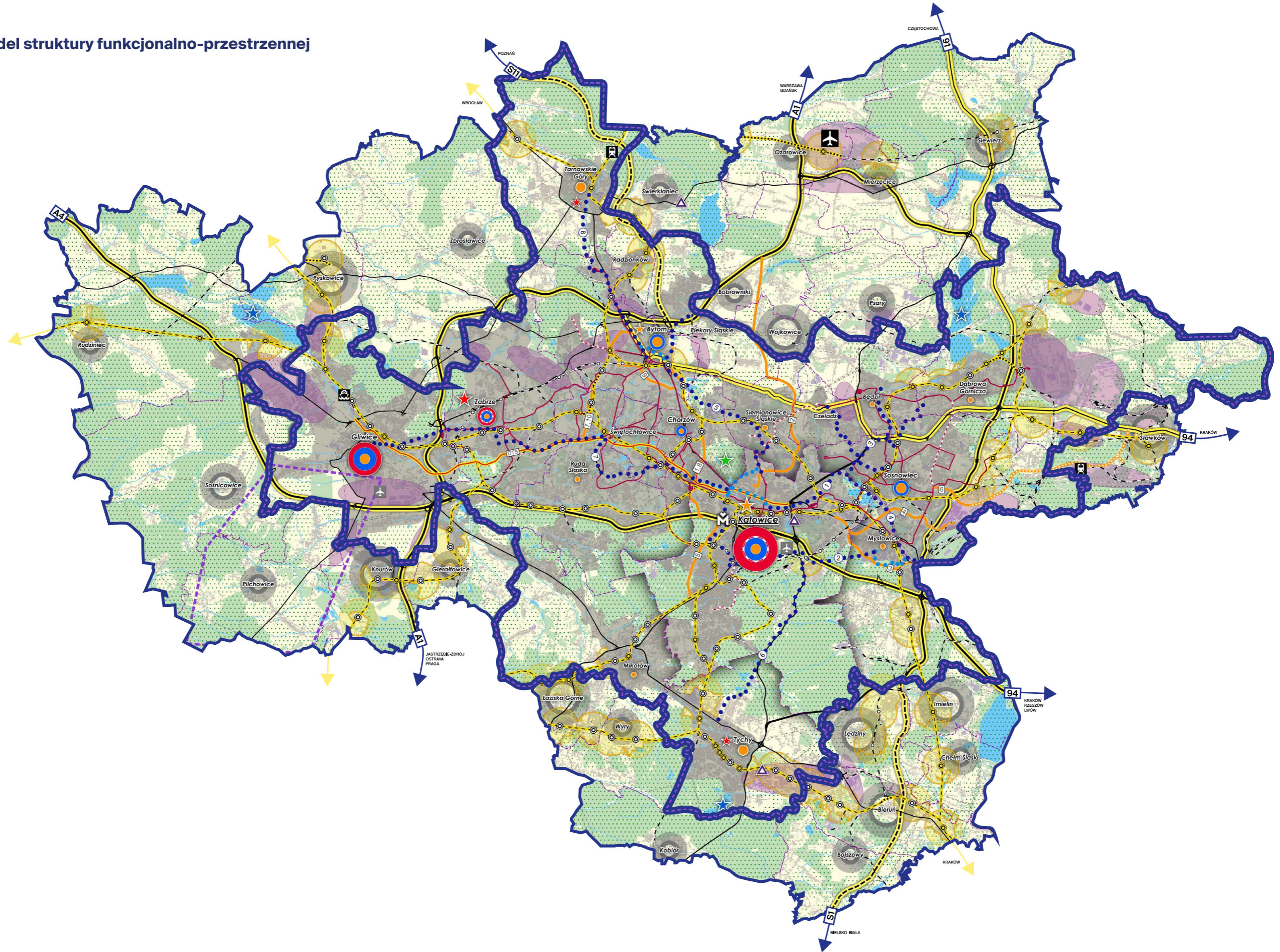
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej GZM jest graficzną ilustracją ustaleń strategicznych, prezentowanych w wymiarze przestrzennym. Ma charakter schematyczny i uproszczony, prezentując:

- obszary, procesy, inwestycje istotne dla rozwoju GZM, wymagające wzmocnienia lub interwencji, a także kluczowe powiązania funkcjonalne wewnętrzne i zewnętrzne GZM;
- ustalenia strategiczne (jako warstwa perspektywna) - w formie symboli, bez precyzyjnych lokalizacji - na tle istniejącego zagospodarowania terenu (jako warstwy bazowej).

Ustalenia prezentowane na modelu mogą ulegać zmianom w związku z dalszym procesem projektowania inwestycji (zwłaszcza w zakresie lokalizacji i przebiegów planowanych inwestycji). Dlatego też zakłada się coroczną modyfikację rysunku modelu. Nie wpłynie to na konieczność aktualizacji całej Strategii Rozwoju GZM w rozumieniu przepisów prawa.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

OZNACZENIA INFORMACYJNE:

	Granica Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii GZM
	Granica administracyjna gminy
	Granica administracyjna województwa śląskiego
	Siedziba GZM
	Rdzeń GZM
	Obszar intensywnie zurbanizowany, wielofunkcyjny z terenami zieleni i elementami gospodarczego obszaru funkcjonalnego (GOF)
	Obszar ekstensywnie zurbanizowany, wielofunkcyjny z dużym udziałem zabudowy jednorodzinnej, terenami zieleni i elementami gospodarczego obszaru funkcjonalnego (GOF) - wielkość symbolu adekwatna do rodzaju gminy: miejskiej, miejsko-wiejskiej, wiejskiej
	Teren zurbanizowany
	Teren produkcyjno-magazynowy
	Wody powierzchniowe (zbiornik, rzeka, potok)
	Teren przyrodniczy z przewagą lasów - przyrodniczy obszar funkcjonalny (POF)
	Teren o różnym przeznaczeniu z udziałem terenów rolnych - element POF i GOF
	Autostrada i droga ekspresowa - istniejąca
	Droga ekspresowa - planowana
	Droga krajowa (inna niż autostrada i droga ekspresowa) - istniejąca
	Drogowa Trasa średnicowa (DTŚ) - istniejąca
	Linia kolejowa - istniejąca
	Linia elektroenergetyczna - przesyłowa

Istniejąca infrastruktura transportowa i logistyczna o znaczeniu ponadlokalnym i krajowym:

	Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice im. Wojciecha Korfałtego w Pyrzowicach
	Lotnisko cywilne: Katowice (Muchowiec) i Gliwice (Trynek)
	Port Gliwice (rzeczny na Kanale Gliwickim)
	Infrastruktura kolejowa: Euroterminal Sławków (węzeł kolejowy łączący kolej normalnotorową z szerokotorową) oraz węzeł kolejowy Tarnowskie Góry (jeden z największych w Europie)

PRIORYTET A. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I ODPORNOŚĆ

	Metropolitalny system przyrodniczy (MSP) - na bazie przyrodniczego obszaru funkcjonalnego (POF)
	Metropolitalny system przyrodniczy (MSP) - na bazie terenów rolnych (POF i GOF)

PRIORYTET B. MOBILNOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ

	Linia kolei metropolitalnej - projektowana w śladzie istniejącym (wg Wstępnego Studium Wykonalności kolei metropolitalnej na terenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii)
	Linia kolei metropolitalnej - projektowana
	Kierunek zewnętrznych powiązań kolejowych
	Przystanek kolei metropolitalnej - istniejący
	Przystanek kolei metropolitalnej - planowany
	Pozostałe przystanki kolejowe
	Metropolitalny pierścień drogowy (wraz z powiązaniem zewnętrznymi)
	Kierunek zewnętrznych powiązań drogowych
	Powiązanie drogowe o charakterze metropolitalnym (10 odcinków priorytetowych): 1. Projektowane przełożenie DK 79 2. Planowana DTŚ Północ 3. Planowana DTŚ Wschód (odc. do Jaworzna) 4. Planowana DTŚ Wschód (odc. do Sosnowca) 5. Połączenie planowanych inwestycji drogowych na obrzeżu strefy śródmiejskiej Katowic 6. Projektowane połączenie S1 - Euroterminal- DK 94 7. Projektowana trasa N-S (północ-południe) 8. Planowane przedłużenie OK 79 9. Projektowana "BeCeTka" (Bytomska Centralna Trasa Północ-Południe) 10. Połączenie trasy N-S z "BeCeTką" z wykorzystaniem dawnego torowiska kolejowego
	Projektowane połączenie S1 - Euroterminal - DK94 (dalszy przebieg drogi o charakterze metropolitalnym)
	Linia tramwajowa - istniejąca
	Linia tramwajowa - projektowana

- ① •• Droga rowerowa (Velostrada) - projektowana:
1. projekt I, odcinek A:
Katowice - Sosnowiec
2. projekt I, odcinek B:
Katowice (Załęże-Brynów-Giszowice) - Mysłowice
3. projekt I, odcinek C:
Sosnowiec - Czeladź/Będzin/Dąbrowa Górnicza
4. projekt I, odcinek D:
Katowice - Sosnowiec - Mysłowice
5. projekt II:
Piekarzy Śląskie - Bytom - Chorzów - Siemianowice Śląskie - Katowice
6. projekt III:
Tychy - Katowice
7. projekt IV:
Gliwice-Zabrze-Ruda Śląska-Swiętochłowice-Chorzów-Katowice
8. projekt V:
Tarnowskie Góry - Bytom

- Łącznik dla Velostrady (na bazie istniejących tras rowerowych)

PRIORYTET C. PRZESTRZEŃ I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

- Strefa dalszej intensywnej urbanizacji, z dostępnością do 15 min pieszo/rowerem do usług publicznych (z możliwością racjonalnego dogęszczania zabudowy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem terenów zieleni, z zachowaniem dobrych warunków zamieszkania) - oznaczenie pokrywające się z obszarem intensywnie zurbanizowanym w rdzeniu GZM |
- Strefa dalszej ekstensywnej urbanizacji, z dostępnością powyżej 15 min. pieszo/rowerem do usług publicznych (z możliwością dogęszczania zabudowy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju - z preferencją w ramach istniejącej infrastruktury technicznej i drogowej) - otoczenie rdzenia GZM |

- Strefa potencjalnej koncentracji zabudowy - w ramach dojazdu do 15 min pieszo/rowerem od przystanku kolejowego (otoczenie rdzenia GZM) |

- Obszar dostępny do 15 min pieszo/rowerem od przystanku kolejowego (otoczenie rdzenia GZM) - uproszczenie geometryczne |

PRIORYTET D. METROPOLITALNOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ

Ośrodki węzłowe - wg analiz w ramach prac nad obszarami funkcjonalnymi (Zeszyt nr 3):

- Ośrodek węzłowy - kryształujący 6 miejskich obszarów funkcjonalnych |
- Ośrodek węzłowy - potencjalny |

Ośrodki o największej sile metropolitalności - wg analiz w ramach prac nad obszarami funkcjonalnymi (Zeszyt nr 3):

- Wiodący ośrodek metropolitalny: o największej koncentracji usług metropolitalnych (wysoce różnicowanych), stolica województwa śląskiego i siedziba GZM |
- Ważny ośrodek metropolitalny: o dużej koncentracji usług metropolitalnych, w tym silny ośrodek naukowy, naukowo-badawczy i medyczny |
- Rozwojowy ośrodek metropolitalny: o koncentracji funkcji metropolitalnych, w tym ośrodek naukowy i silny ośrodek medyczny |

Funkcje metropolitalne dominujące - wg analiz w ramach prac nad Diagnostą stanu GZM (Zeszyt nr 2):

- Ośrodek nauki wiodący - z największą koncentracją uczelni publicznych lub ich wydziałów |
- Ośrodek nauki - z występowaniem uczelni publicznych lub ich wydziałów |
- Ośrodek medyczny - z największą koncentracją usług medycznych, w tym w powiązaniu z ośrodkami akademickimi |

Funkcje ponadlokalne dominujące - wg analiz w ramach prac nad Diagnostą stanu GZM (Zeszyt nr 2):

- Ośrodek turystyki przemysłowej |
- Obiekt o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa przemysłowego - UNESCO lub Europejski Szlak Dziedzictwa Przemysłowego |
- Spodek i Strefa Kultury (NOSPR, MCK, Muzeum Śląskie) |
- Opera Śląska |
- Park Śląski (jeden z największych w Europie) |
- Centrum rekreacji wodnej i sportów wodnych |

Aktywność gospodarcza

- Strefa intensywnej produkcji i logistyki (uproszczenie geometryczne) |

Rozwój innowacyjności i inwestycji infrastrukturalnych

- Stacja tankowania wodoru - planowana (Katowice, Tychy, Świerklaniec) |
- Obszar ćwiczeń dla dronów |

Zestawienie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej GZM

w podziale na rdzeń GZM i jego otoczenie (wg priorytetów):

PRIORYTET A. Adaptacja do zmian klimatu i odporność		rdzeń GZM	otoczenie rdzenia GZM
ustalenia	metropolitalny system przyrodniczy (MSP) z powiązaniem poza GZM	X	X
	tereny o różnym przeznaczeniu, z udziałem terenów rolnych		X
rekomendacje	wzmacnianie powiązań w metropolitalnym systemie przyrodniczym	X	X
	dążenie do zapewnienia dostępności terenów zieleni publicznej w zasięgu 300-500 m od terenów zabudowy mieszkaniowej	X	X
	upowszechnianie rozwiązań zmniejszających skutki „betonozy” i efekt wyspy ciepła (częściowo forma zwiększania mikro- i małej retencji)	X	X
	upowszechnianie rozwiązań zwiększających mikro- i małą retencję	X	X
	upowszechnianie zasad budownictwa ekologicznego i fala renowacji	X	X
	upowszechnianie odnawialnych źródeł energii (OZE)	X	X
	wspieranie procesu selektywnego zbierania odpadów komunalnych i gospodarki obiegu zamkniętego	X	X
PRIORYTET B. Mobilność i dostępność		rdzeń GZM	otoczenie rdzenia GZM
ustalenia	Kolej Metropolitalna	X	X
	metropolitalny pierścień drogowy z powiązaniem poza GZM	X	X
	powiązania drogowe o charakterze metropolitalnym	X	X
	linie tramwajowe	X	
	drogi rowerowe – velostrady	X	X
rekomendacje	intensyfikacja rozwoju mobilności miejskiej	X	X
	zapewnienie powiązań transportowych GZM z układem krajowym i/lub międzynarodowym	X	X
	dążenie do integrowania lokalnych systemów rowerowych i zapewnienia ich ciągłości, w powiązaniu z drogami metropolitalnymi (velostradami)	X	X
	tworzenie infrastruktury dla rowerów	X	X
	ograniczanie pojazdów samochodowych w śródmieściach	X	X
	rozwój infrastruktury okołoprzystankowej	X	X

PRIORYTET C. Przestrzeń i spójność społeczna		rdzeń GZM	otoczenie rdzenia GZM
ustalenia	strefa dalszej intensywnej urbanizacji, z dostępnością do 15 min pieszo/rowerem do usług publicznych	X obszar intensywnie zurbanizowany	
	strefa dalszej ekstensywnej urbanizacji, z dostępnością powyżej 15 min pieszo/rowerem do usług publicznych	X poza obszarem intensywnie zurbanizowanym	X
	strefa potencjalnej koncentracji zabudowy w ramach dojazdu do 15 min pieszo/rowerem do przystanku kolejowego	X	X
rekomendacje	ograniczanie suburbanizacji i adaptacja do zjawiska kurczących się miast: przestrzeń jako zasób trudno odnawialny i ograniczony	X	X
	dbałość o jakość przestrzeni publicznej	X	X
	wykorzystanie niebieskiej i zielonej infrastruktury do rozwoju funkcji rekreacyjnej	X	X
	ochrona istniejących i tworzenie nowych identyfikatorów przestrzeni	X	X
	wspieranie działań inwestycyjnych i przekształceń przestrzennych w strefach śródmiejskich w celu ograniczenia zjawiska ich wyludniania	X	
	wspieranie kompleksowego procesu rewitalizacji	X	X
PRIORYTET D. Metropolitalność i innowacyjność		rdzeń GZM	otoczenie rdzenia GZM
ustalenia	wzmacnianie funkcji metropolitalnych lub budujących tożsamość GZM	X	X
	strefa intensyfikacji produkcji i logistyki		X
	innowacyjność i infrastruktura z tym związana	X	X
rekomendacje	rozwój funkcji metropolitalnych lub budujących tożsamość GZM	X	X
	przekształcanie terenów i obiektów zdegradowanych, w tym przemysłowych, na nowe funkcje	X	X
	rozwój działalności gospodarczych	X	
Rekomendacje formalno-instytucjonalne na rzecz kreowania ładu przestrzennego w GZM		rdzeń GZM	otoczenie rdzenia GZM
efektywne kreowanie polityki przestrzennej – lokalnej i metropolitalnej		X	X
stosowanie rozwiązań instytucjonalnych w celu poprawy jakości projektowania i estetyki przestrzeni publicznej		X	X

10 . System realizacji Strategii Rozwoju GZM

Zarząd GZM jest podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie Strategii Rozwoju GZM za pośrednictwem Urzędu Metropolitalnego (oraz jego jednostki budżetowej ZTM) oraz we współpracy z innymi zewnętrznymi interesariuszami (w tym m.in.: jednostkami administracji rządowej i samorządowej, środowiskiem akademickim, organizacjami pozarządowymi).

Realizacja ustaleń strategicznych będzie finansowana z różnych źródeł, przy zastosowaniu różnych mechanizmów finansowania, w tym montażu finansowego. Główne źródła finansowania dla realizacji działań wynikających z przyjętych ustaleń strategicznych to:

- środki własne GZM,
- środki publiczne (z budżetu państwa, z budżetu Unii Europejskiej, innych źródeł zagranicznych),
- środki innych uczestników realizacji Strategii Rozwoju GZM.

Ramy czasowe i szacunkowe koszty zawarte będą w odrębnym dokumencie o charakterze operacyjno-wdrożeniowym - Metropolitalny Program Rozwoju 2023-2027.

Monitorowanie postępów z realizacji ustaleń strategicznych będzie wykonywane co najmniej 2 razy w okresie obowiązywania Strategii Rozwoju GZM - w formie raportu (pierwszy monitoring w 2024 r.).

Podstawą monitorowania postępów z realizacji Strategii Rozwoju GZM będą wskaźniki:

- **podstawowe** (dla priorytetów): obrazujące ogólną sytuację w GZM i zachodzące zmiany na przestrzeni lat, na podstawie ogólnodostępnych danych statystycznych,
- **szczegółowe** (po jednym dla celu): źródłem danych są dane i informacje gromadzone przez GZM.

Wskaźniki podstawowe

Priorytet	Wskaźniki podstawowe	Trend	Wartość bazowa
A	1. Tereny zielone (parki, zieleńce i tereny zielone osiedlowe) na 1 mieszkańca [m ²]	↑	27,7
	2. Liczba dni przekraczania poziomu dopuszczalnych stężeń PM10 24-godzinnych w roku kalendarzowym [dni]	↓	69
	3. Średnioroczny poziom stężeń NO ₂ [ug/m ³]	↓	49
B	4. Roczna praca eksploatacyjna ZTM [wzkm]	↑	100 255 750
	5. Długość dróg dla rowerów [km]	↑	727,2
	6. Liczba parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) [szt.]	↑	14
C	7. Liczba mieszkańców GZM [os.]	↑	2 160 555
	8. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi [%]	↓	31,9
	9. Udział osób młodych (15-29 lat) w liczbie mieszkańców GZM [%]	↑	14,0
	10. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 000 mieszkańców	↑	4,01
D	11. Pracujący na 1 000 ludności [os.]	↑	318
	12. Procent wpływu z podatku CIT w dochodach gmin GZM ogółem [%]	↑	1,2
	13. Udział studentów szkół wyższych z obszaru GZM w ogóle studentów w kraju [%]	↑	7,2
E	14. Liczba uczestników imprez masowych [os.]	↑	1 335 795
	15. Liczba turystów zagranicznych (nierezydentów) [os.]	↑	110 682

Wskaźniki szczegółowe

	Cel	Wskaźniki	Trend
A	A.1. Rozwój i zarządzanie niebiesko-zieloną infrastrukturą	Liczba inicjatyw w zakresie niebiesko-zielonej infrastruktury, realizowanych lub objętych wsparciem przez GZM [szt.]	↑
	A.2. Transformacja energetyczna i poprawa jakości powietrza	Liczba budynków mieszkalnych objętych wsparciem dot. efektywności energetycznej w ramach inicjatyw GZM [szt.]	↑
	A.3. Integrowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi, z ukierunkowaniem na gospodarkę obiegu zamkniętego	Liczba instalacji służących zagospodarowaniu osadów ściekowych i odpadów komunalnych, zrealizowanych w GZM [szt.]	↑
	A.4. Upowszechnianie wiedzy nt. zmian klimatu i zrównoważonego rozwoju	Liczba projektów realizowanych przez GZM dot. podnoszenia świadomości ekologicznej i adaptacji do zmian klimatu [szt.]	↑
B	B.1. Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej i upowszechnienie publicznego transportu zbiorowego jako pierwszego wyboru w codziennych podróżach	Liczba dokumentów Polityka mobilności miejskiej – zgodnych z przyjętym przez GZM SUMP – uchwalonych przez gminy GZM [szt.]	↑
	B.2. Tworzenie warunków infrastrukturalnych i organizacyjnych do rozwoju transportu zbiorowego i drogowego	Roczna liczba przejazdów	↑
	B.3. Rozwój transportu szynowego	Długość zmodernizowanych/wybudowanych odcinków Kolei Metropolitalnej [km]	↑
	B.4. Upowszechnienie mikromobilności, w tym roweru i idei współdzielenia	Długość zrealizowanych velostrad [km]	↑
C	C.1. Racjonalne korzystanie z przestrzeni – wobec kurczenia się miast i suburbanizacji	Liczba uchwalonych w gminach GZM uchwał krajobrazowych [szt.]	↑
	C.2. Aktywne podejście do wyzwań demograficznych	Liczba inicjatyw na rzecz przyciągania mieszkańców [szt.]	↑
	C.3. Poprawa warunków do rozwoju społeczności otwartych, aktywnych i kreatywnych	Liczba inicjatyw wspierających rozwój międzypokoleniowej metropolii [szt.]	↑
D	D.1. Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego i innowacji	Liczba inicjatyw krajowych i zagranicznych, prowadzonych przez lub z udziałem GZM, mających na celu kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego [szt.]	=
	D.2. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych	Liczba wydarzeń naukowych, gospodarczych, kulturalnych, rekreacyjnych i innych eventowych o znaczeniu metropolitalnym, organizowanych lub współorganizowanych przez GZM [szt.]	↑
	D.3. Wzmacnianie konkurencyjności ośrodków akademickich i szkół w GZM	Liczba inicjatyw prowadzonych przez lub z udziałem GZM, wzmacniających konkurencyjność i atrakcyjność edukacji oraz nauki w GZM [szt.]	↑
E	E.1. Nowoczesne zarządzanie GZM	Liczba użytkowników portalu InfoGZM [os.]	↑
	E.2. Rozwój wewnętrznej i zewnętrznej współpracy w GZM	Utworzenie MetroLabu [szt.]	↑
	E.3. Promocja GZM	Liczba uczestników Święta GZM [os.]	↑

11. Uczestnicy prac

W proces opracowania Strategii Rozwoju GZM zaangażowane było szerokie grono interesariuszy reprezentujących: gminy członkowskie, władze rządowe i samorządowe, instytucje państwowe, środowiska: akademickie, biznesowe, pozarządowe, a także mieszkańcy GZM.

Zgromadzenie GZM:

1. Rafał Adamczyk, Burmistrz Miasta Sławkowa
2. Zdzisław Banaś, Burmistrz Miasta i Gminy Siewierz
3. Marcin Bazylak, Prezydent Miasta Dąbrowa Górnicza
4. Małgorzata Bednarek, Wójt Gminy Bobrowniki
5. Daniel Beger, Prezydent Miasta Świętochłowice
6. Arkadiusz Chęciński, Prezydent Miasta Sosnowca
7. Jan Chwiędacz, Burmistrz Miasta Imielin
8. Marek Cyl, Wójt Gminy Świerklaniec
9. Grzegorz Czapla, Wójt Gminy Ożarówce
10. Arkadiusz Czech, Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry
11. Adam Duczmał, Wójt Gminy Bojszowy
12. Andrzej Dziuba, Prezydent Miasta Tychy
13. Maciej Gogulla, Wójt Gminy Pilchowice
14. Krystian Grzesica, Burmistrz Miasta Bierunia
15. Stanisław Jagoda, Wójt Gminy Chełm Śląski
16. Leszek Kołodziej, Burmistrz Sońnicowic
17. Łukasz Komoniewski, Prezydent Miasta Będzina
18. Andrzej Kotala, Prezydent Miasta Chorzów
19. Marcin Krupa, Prezydent Miasta Katowice
20. Eugeniusz Lubański, Wójt Gminy Kobiór
21. Małgorzata Mańka-Szulik, Prezydent Miasta Zabrze
22. Adam Neumann, Prezydent Miasta Gliwice
23. Krzysztof Obrzut, Wójt Gminy Rudziniec
24. Wiesław Olszewski, Wójt Gminy Zbroslawice
25. Rafał Piech, Prezydent Miasta Siemianowice Śląskie
26. Stanisław Piechula, Burmistrz Mikołowa
27. Michał Pierończyk, Prezydent Miasta Ruda Śląska
28. Grzegorz Podlejski, Wójt Gminy Mierzęcice
29. Barbara Prasol, Wójt Gminy Wry
30. Adam Rams, Prezydent Miasta Knurów
31. Tomasz Sadłoń, Wójt Gminy Psary
32. Zbigniew Szaleniec, Burmistrz Miasta Czeladzi
33. Tomasz Szerba, Burmistrz Miasta Wojkowice
34. Gabriel Tobor, Burmistrz Miasta Radzionków
35. Sława Umińska-Duraj, Prezydent Miasta Piekary Śląskie
36. Mariusz Wołosz, Prezydent Miasta Bytomia
37. Adam Wójcik, Burmistrz Miasta Pyskowice
38. Dariusz Wójtowicz, Prezydent Miasta Mysłowice
39. Krystyna Wróbel, Burmistrz Miasta Łędziny
40. Aleksander Wyra, Burmistrz Miasta Łaziska Górne
41. Leszek Żogała, Wójt Gminy Gierałtowice

Dziękujemy wszystkim zaangażowanym interesariuszom za udział w pracach, wkład merytoryczny i poświęcony czas.

Metropolitalna Rada Rozwoju:

1. Andrzej Dziuba, Prezydent Miasta Tychy
2. Tomasz Fijołek, dyrektor biura Unii Metropolii Polskich
3. Aurelia Hetmańska, Dyrektor Urzędu Statystycznego w Katowicach
4. Karolina Jaszczyk, dyrektor biura Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego
5. prof. dr hab. Ryszard Koziółek, Rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
6. Witold Magryś, dyrektor biura Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
7. Łukasz Marciniak, Zastępca Dyrektora Departamentu Planowania Przestrzennego, Ministerstwo Rozwoju i Technologii
8. Michał Mercik, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Sosnowca ds. Kultury, Rozwoju i Dialogu Społecznego,
9. dr Janusz Michałek, prezes Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
10. Adam Neumann, Prezydent Miasta Gliwice
11. prof. dr hab. inż. Celina M. Olszak, Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach
12. prof. dr hab. inż. Marek Pawełczyk, Prorektor ds. Nauki i Rozwoju, Politechnika Śląska w Gliwicach
13. Maria Perkuszevska, Naczelnik Wydziału Innowacyjnej i Zrównoważonej Mobilności, Ministerstwo Infrastruktury
14. dr hab. Marta Pogrzeba profesor Instytutu, Dyrektor Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych
15. prof. dr hab. inż. Stanisław Prusek, Dyrektor Głównego Instytutu Górnictwa
16. Konrad Saganowski, Naczelnik Wydziału Instrumentów Terytorialnych w Departamencie Regionalnych Programów Operacyjnych, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
17. Mariusz Skiba, Wiceprezydent Miasta Katowice
18. Barbara Szafir, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
19. dr hab. inż. arch. Katarzyna Ujma-Wąsowicz, Prezes Śląskiego Oddziału Towarzystwa Urbanistów Polskich
20. Mariusz Wołosz, Prezydent Miasta Bytomia
21. Tomasz Zjawiony, Prezes Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach

Zarząd GZM:

1. Kazimierz Karolczak, Przewodniczący Zarządu
2. Danuta Kamińska, Wiceprzewodnicząca Zarządu
3. Henryk Borczyk, Wiceprzewodniczący Zarządu
4. Jacek Brzezinka, członek Zarządu
5. Grzegorz Kwitek, członek Zarządu

Zespół Roboczy:

1. Andrzej Kolat, Dyrektor Departamentu Strategii i Polityki Przestrzennej, Kierownik Projektu
2. Agnieszka Szczepańska-Góra, Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Polityki Przestrzennej, Zastępca Kierownika Projektu
3. Lucjan Dec, Dyrektor Departamentu Komunikacji i Transportu, Członek
4. Daria Kosmala, Dyrektor Departament Marki i Komunikacji Marketingowej, Członek
5. Adam Krakowczyk, Dyrektor Departamentu Informatyki, Członek
6. Karolina Mucha-Kuś, Dyrektor Departamentu Projektów i Inwestycji, Członek
7. Małgorzata Lorenz, Dyrektor Departamentu Finansowego, Członek
8. Dawid Pasek, Dyrektor Departamentu Zarządu i Zgromadzenia Metropolii, Członek
9. Blanka Romanowska, Dyrektor Departamentu Infrastruktury i Środowiska, Członek
10. Bartosz Rozpondek, Dyrektor Departamentu Funduszy Zewnętrznych, Członek
11. Jacek Woźnikowski, Dyrektor Departamentu Rozwoju Społeczno-Gospodarczego i Współpracy, Członek
12. Martyna Puc, Główny specjalista w Departamencie Strategii i Polityki Przestrzennej, Sekretarz

Partner wykonawczy: PwC Polska i P.A. Nova

Komitet Sterujący:

1. Danuta Kamińska, Przewodnicząca Komitetu Sterującego
2. Henryk Borczyk, Zastępca Przewodniczącej Komitetu Sterującego
3. Agnieszka Szoltysik, Skarbnik GZM
4. Andrzej Kolat, Dyrektor Departamentu Strategii i Polityki Przestrzennej, Sekretarz

Zespół ds. realizacji projektu – Departament Strategii i Polityki Przestrzennej:

1. Andrzej Kolat, Dyrektor Departamentu
2. Agnieszka Szczepańska-Góra, Zastępca Dyrektora Departamentu
3. Martyna Puc, Główny specjalista
4. Joanna Mękal, Główny specjalista
5. Arkadiusz Goleniak, Główny specjalista
6. Justyna Jakubowska-Filipek, Główny specjalista
7. Sylwia Gruszczyk, Specjalista
8. Paulina Rduch, Główny specjalista

Urząd Metropolitalny GZM:

1. Marek Pszonak, Sekretarz
2. Dyrektorzy i Zastępcy Dyrektorów Departamentów Urzędu
3. Pracownicy merytoryczni poszczególnych Departamentów Urzędu

Inni interesariusze:

1. Pracownicy samorządowi wszystkich 41 gmin GZM, merytorycznie związanych z planowaniem strategicznym i przestrzennym oraz rozwojem lokalnym
2. Przedstawiciele podmiotów uczestniczących w różnych etapach prac, w tym konsultacjach
3. Mieszkańcy uczestniczący w różnych etapach prac, w tym konsultacjach
4. Ekspertzy zewnętrzni – koreferenci opiniujący poszczególne etapy

Urząd Metropolitalny**Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii**

ul. Barbary 21A,
40-053 Katowice

Wszystkie materiały dotyczące
Strategii Rozwoju GZM dostępne są
na stronach internetowych:

<https://bip.metropoliagzm.pl>

<http://infogzm.metropoliagzm.pl>

Zdjęcia:

Urząd Miasta Katowice – str. 2

Radosław Kaźmierczak – str. 4, 26, 29

Aleksander Małachowski Hashtagalek – str. 6

Krzysztof Malinowski – str. 10, 16

Wydawca:

**Górnośląsko
-Zagłębiowska
Metropolia**

marzec 2023 r.

